

De veenhooibeestjes stellen je steeds opnieuw voor een raadsel en dat maakt het monitoren zo leuk. Ik ben enorm benieuwd, zoals elk jaar, wat mijn vijftiende jaar monitoren gaat brengen, onvoorspelbaar!

Judith Bouma

www.facebook.com/fochteloerveen.info

www.fochteloerveen.info

Recente nachtvlinderwaarnemingen op Terschelling   Piet Zumkehr

De Natuurvereniging Terschelling is een zelfstandige vereniging met ongeveer 100 leden die zich bezig houdt met natuuronderzoek en natuurbeleving op Terschelling. Er worden excursies en lezingen georganiseerd. Vier keer per jaar verschijnt het blad "De Rinkelbollen".

De laatste jaren organiseert de Natuurvereniging Terschelling met enige regelmaat nachtvlinderavonden op het eiland. En de belangstelling daarvoor neemt ook

Nachtvlinderavond Natuurvereniging Terschelling. Foto Jan van der Zee

opvallend toe. Het aantal bezoekers ligt iedere keer rond de 15 man. We beschikken over meerdere lichtbronnen en generatoren die tijdens zo'n avond worden opgezet. Zelf heb ik een vanglamp met generator. Daarnaast beschikt Jan van der Zee over

een heuse vang-aanhanger met een generator, twee vanglampen die tegelijk kunnen branden en zelf de mogelijkheid om ter plaatse een foto-presentatie op een laptop te kunnen draaien. Nuttig om het eerste uur, als er nog weinig op het laken komt, door te komen. Sommige regelmatige bezoekers zijn bovendien dermate enthousiast geworden, dat zij ook privé actief zijn in de eigen tuin. Zo levert de vanginstallatie van Frank London in zijn tuin in Hoorn, niet ver van het duingebied, vaak leuke nieuwe vangsten op.

Langdurig staan bij lamp en laken leidt bij sommige bezoekers wel eens tot opgezwollen benen. Om de bezoekers in beweging te houden kunnen ze ook het “smeerspoor” langslopen, dat Jan van der Zee uitzet op de route tussen de verschillende vanglocaties. Op diverse boomstammen wordt dan een zoetig goedje gemengd met alcohol uitgesmeerd, waaraan nachtvlinders zich tegoed kunnen doen. Uiteraard laat dit spoor meestal een redelijk voorspelbaar beeld zien met zeer veel Huismoeders *Noctua pronuba* (vaak meer dan honderd), diverse Breedbandhuismoeders *Noctua fimbriata*, Volgelingen *Noctua comes* en Zwartpuntvolgelingen *Noctua orbona* en in de goede tijd van het jaar ook veel Rode weeskinderen *Catocala nupta*. In het najaar komen zowel de Piramidevlinder *Amphipyra pyramidea* als de Schijn-piramidevlinder *Amphipyra berbera* op smeer, zodat het onderscheid tussen beide sterk gelijkende soorten goed kan worden bekeken.

De vangavonden leveren stevast weer nieuwe informatie op over het voorkomen van soorten op Terschelling. Uiteraard is niet iedere avond even succesvol, dit in afhankelijkheid van weersomstandigheden, gekozen locaties en tijd van het jaar. Ook is het aantal gegevens dat wordt verzameld lang niet zo groot als in de tachtiger jaren van de vorige eeuw toen Leo Bot en ik zeer frequent met nachtvlinders bezig waren. Maar de resultaten van de laatste jaren laten in vergelijking met de vorige eeuw wel veranderingen zien. Zo valt op dat een aantal soorten die in de tachtiger jaren van de vorige eeuw op Terschelling zeldzaam waren, maar elders in Nederland vrij gewoon, nu ook op het eiland met regelmaat op het laken komen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Berken-orvlinder *Tetheella fluctuosa*, het Papegaaitje *Chloroclysta siterata* en het Geel beertje *Eilema sororcula*.

Ligdia adustata.

Een soort die op Terschelling in de tachtiger jaren van de vorige eeuw niet werd opgemerkt was de Aangebrande spanner *Ligdia adustata*. Tegenwoordig is het een jaarlijks terugkerende soort op licht, die zich duidelijk op het eiland heeft gevestigd. Toch is dit wel opmerkelijk; de soort heeft namelijk Wilde kardinaalsmuts als waardplant. En Wilde kardinaalsmuts is op Terschelling niet gewoon. In het duingebied komen slechts op enkele plekken een paar struiken voor. Wel is Kardinaalsmuts de laatste jaren vaker in plantsoenen aangeplant, zij het niet in groot aantal. Mogelijk heeft deze nieuwe aanplant de vestiging van de soort op Terschelling mogelijk gemaakt.

Lithophane socia.

Lang verwacht en toch gekomen. Voor een groot aantal soorten, die de laatste jaren hun verspreidingsgebied noordwaarts hebben uitgebreid, geldt dat de Waddeneilanden binnen Nederland vaak de laatste te veroveren gebieden zijn. Het is dan spannend te zien hoe lang het duurt voordat zo'n soort dan ook daadwerkelijk wordt aangetroffen. De Geelbruine houtuil *Lithophane socia* (**Zie foto pag. 16**) verspreidde zich de afgelopen jaren noordwaarts in het duingebied langs de kust. Kort geleden vond de vestiging op Texel plaats. Op 12 mei 2017 was de Geelbruine houtuil aanwezig in de vanginstallatie van Frank London; de eerste waarneming van de Friese Waddeneilanden en tevens de eerste in de provincie Fryslân.

Cryphia algae.

Op 4 augustus 2018 verscheen in de Kooibosjes een opvallende mosgroene uilvlinder op het laken. Van de korstmosuilen kennen we op Terschelling uiteraard de Lichte korstmosuil *Bryophila domestica*, een soort die ook vroeger in klein aantal wel werd gezien en die verspreid voorkomt in bosgebieden. Daarnaast is er een enkele waarneming bekend van de Groene korstmosuil *Nyctobrya muralis*. De betreffende uil op het laken bleek echter een Donkergroene korstmosuil *Cryphia algae* te zijn (**Zie foto pag. 17**). Deze soort kwam tot voor kort alleen voor in het zuiden van het land, voornamelijk in Limburg, maar is bezig aan een sterke opmars naar het noorden. De waarneming betrof de eerste op de Friese Waddeneilanden. De soort was al eerder op Texel gezien, en op een enkele plaats op het vasteland van Friesland.

Conistra rubiginosa.

De sterke uitbreiding van de Zwartvlekwinteruil *Conistra rubiginosa* (**Zie foto pag.16**) in Nederland bereikt zijn eindstadium met de vestiging op de Waddeneilanden. Op 20 december 2017 ving Frank London in Hoorn (Terschelling) een exemplaar van deze als imago overwinterende uilvlinder, de eerste vangst op een van de Friese Waddeneilanden. De tot in het recente verleden zeldzame soort kan nu in heel Nederland worden aangetroffen en is ook al van diverse plaatsen van het Friese vasteland bekend.

Om de veranderingen in de nachtvlinderfauna van Terschelling in de loop van de jaren in kaart te brengen is het wenselijk de gegevens van de recente vangavonden eens te vergelijken met de gegevens van vroeger. Er kan dan ook een beeld worden geschetst van de soorten die zijn afgenomen of verdwenen. Een dergelijke analyse kost echter nogal wat tijd. Wellicht een leuke klus voor mensen die van hun pensioen genieten?

Natuurvereniging Terschelling: Voorzitter Piet Zumkehr admin@pzumkehr.nl
Secretaris Annie Hek stalhek@xs4all.nl

Geelbruine houtuil *Lithophane socia*,
12 mei 2017, Hoorn-Terschelling. Foto
Frank London (zie pag.23)

Zwartvlekwinteruil *Conistra rubiginosa*, 20
december 2017, Hoorn-Terschelling. Foto
Frank London. (zie pag.23)

Gehakkelde spanner (*Ennomos erosaria*),
Schaopedobbe. Foto: G.Bergsma (zie pag. 16)

Donkergroene korstmosuil *Cryphia
algae*, 4 augustus 2017, Kooibosjes
Terschelling. Foto Leo Bot.
(zie pag. 23)

Coleophora violacea,
15 oktober 2017, Kleine
Wielen. Foto: G.Bergsma.(zie
pag 11)

Karmozijnrood
weskind (*Catocala
sponsa*), 16 juli 2017
St. Nicolaasga, foto's
Andy Saunders (zie
pag. 24)

Bosrankdwergspanner
(*Eupithecia
haworthiata*), 15 juni
2017 St. Nicolaasga,
foto Andy Saunders.
(zie pag. 24)